

de Boskrant, onmisbaar voor elke bosliefhebber

DE BOSKRANT

Zout op mijn woud
De Tijd Takt:
Bosbarometer 2010

VU: BART MUYS – Geraardsbergsesteenweg 267, 9090 Gontrode (Melle)
tel. 09-264 90 50 – fax 09-264 90 92 – info@vbv.be

verschijnt 5 x per jaar: feb-april-juni-sept-dec
40ste jaargang nr. 5

2010
december

REDACTIE

Kathleen De Looze, Emma Denorme, Wilfried Emmerechts, Sarah Geers, Pierre Kestemont, Liselot Ledene, Eliza Romeijn-Peeters, Sander Van Daele, Lotte Van Nevel, Rollin Verlinde, Bert De Somviele.

ARTIKELS EN BERICHTEN

Heeft u een idee voor een artikel? Of heeft u iets geschreven dat voor de Boskrant interessant kan zijn? Dan mag u dat mailen naar Bert.Desomviele@vbv.be of opsturen naar Geraardsbergsesteenweg 267 in 9090 Gontrode. Uw voorstel zal voor publicatie aan de redactieraad worden voorgelegd.

BIJDRAGE

Lidgeld + Boskrant: € 15,00
Lidgeld + Boskrant + Bosrevue: € 25,00
Lidgeld student (Boskrant): € 10,00
Lidgeld student (Boskrant + Bosrevue): € 18,00
Te storten op rekening 448-3605351-56 met vermelding 'Lidgeld vbv 2011'

ADVERTENTIE TARIEVEN

Wilt u een advertentie plaatsen in de Boskrant en daarmee een boodschap sturen naar alle enthousiaste bosliefhebbers in Vlaanderen? Dat kan al vanaf 100 euro voor een kwartpagina en 400 euro voor een volledige pagina. En voor 200 tot 800 euro, kunt u zelfs 5 keer per jaar in onze Boskrant adverteren. Meer info: Bert.Desomviele@vbv.be

VORMGEVING

Magelaan, Gent

DRUKWERK

Druk in de Weer, Gent
Gedrukt op chloorvrij gebleekt kringlooppapier

FOTO VOORPAGINA

© iStockphoto

OPENINGSUREN VBV-SECRETARIAAT

Van maandag t.e.m. vrijdag
doorlopend van 9 tot 16 uur.

Inhoud

1	EDITO
2	VAN BOOM TOT EVENAAR
6	ROLLINS TOONTJE
	Scherptediepte
7	BOSACTUA
10	DE BOOMHUT
	Bosstratego
12	PROJECT IN DE KIJKER
	Zin in Bos
17	LEESVOER
18	MERKWAARDIGE BOMEN
	Het Geografisch Arboretum van Tervuren
21	VBV-ACTIEF
27	KATHLEENS COLUMN
28	LEESVOER
	De Boom In!
31	BOSACTUA
	Bosbarometer 2010: De tijd takt!
34	MILIEU
	Zout op het woud

ERRATUM

In de boomhut van boskrant 4 2010 (pagina 9) is een fout geslopen: alle in Vlaanderen voorkomende vleermuizen zijn insecteneters. De vleermuis zal dus niets van al het lekkers dat wordt weergegeven lusten.

PLANTSEIZOEN!

Het plantseizoen is volop bezig en dat zorgt elk jaar weer voor adrenaline in VBV-armen en benen. Want die mogen weer volop aan de slag om letterlijk tienduizenden boompjes in de grond te helpen steken.

Bijvoorbeeld enkele weken geleden, in Dilsen-Stokkem in Limburg, waar we voor het vijfde jaar op rij een flink stuk bos erbij plantten.

In totaal leggen we daar – met steun en samenwerking van de intercommunale Limburg.net – gespreid over 6 jaar maar liefst

16 hectare bos aan. Goed voor dik 40.000 nieuwe boompjes. We werken er elk jaar samen met leerlingen van de lokale humaniora. En voor hen is het heus niet alleen een gelegenheid om een uurtje wiskunde of gymnastiek te ontduiken, maar je merkt dat die jonge gasten zich ook zeer bewust zijn van ons veranderende klimaat, van de wegwijnende biodiversiteit, van problemen met fijn stof, én van het tegengewicht dat bossen hiertegen kunnen bieden.

Na de geleverde arbeid stonden we met één van onze groepen jonge bomenplanters nog van een versnapering te genieten en wat na te praten, toen ineens, op enkele tientallen meter boven onze hoofden, een torenvalkje kwam jagen boven het jonge, aangrenzende bos dat hun voorgangers er het voorbije jaar hadden aangeplant. Het was echt een kippenvelmoment: één voor één vielen de gesprekken stil, zodat we uiteindelijk met zijn allen – begeleiders en zo een honderd leerlingen – boven onze dampende bekers warme chocolademelk in stilte stonden te genieten van die mooie rover die daar met zijn scherpe blik, druk flapperend maar tegelijkertijd ook bewegingloos, boven die jonge bosaanplant hing, en vervolgens omlaagdook om een prooi te verschalken.

Een levender bewijs dat VBV met haar vele partners en projecten ook echt het verschil maakt, is moeilijk te vinden, denk ik. Zonder het werk van het voorgaande jaar had die vogel daar immers niet boven onze hoofden gehangen, en je zag aan de gezichten van de leerlingen dat ze hierdoor extra overtuigd werden van het belang van hun eigen inspanningen...

Volgend jaar bestaan we veertig jaar, en het collectief geheugen van ons jonge VBV-team is véél te kort om te weten waar we de voorbije veertig jaar allemaal bossen hebben aangeplant. Maar het moeten er zeer veel zijn, de bomen die sinds de start van onze vereniging dankzij VBV-initiatieven in de grond gestoken zijn. Beste lezer, beste Bos(krant)liefhebber, u maakt dus net als die Limburgse scholieren jaar na jaar het verschil, want zonder uw steun kunnen we dit niet blijven waarmaken. Ik hoop dan ook dat u ons in 2011, nota bene het Internationale Jaar van de Bossen, verder zal steunen.

Met de allerbeste wensen voor een vrolijk, gezond en bosrijk jaar!

Bert De Somviele
Directeur VBV

Van boom tot evenaar

LOTTE VAN NEVEL

DE KIKKERERWT

De biodiversiteit gaat wereldwijd aan een snel tempo achteruit. Toch blijven er her en der nog nieuwe soorten opduiken. Wie een nieuwe soort op zijn naam wil schrijven, moet naar Borneo! Daar worden nog steeds, met de regelmaat van de klok, ongekende planten en dieren ontdekt. Laatst was het weer prijs: wetenschappers vonden in de vochtige oerwouden in Borneo een miniatuur kikker. De beestjes zijn *ochottekies* zo groot als een erwt! Ik hoor u denken: geen sinecure, zulke mini beestjes vinden in zo'n gigantisch woud. En gelijk heeft u. Maar deze kleine kikkertjes verreesden zich door hun gekwaak, of misschien is het beter te zeggen door hun 'gerasp'. Telkens wanneer de schemer viel, was hun rasp-pende gezang te horen en zo konden ze gelokaaliseerd worden.

*De nieuw ontdekte
kikkersoort op
zijn geliefkoosde
omgeving:
vleesetende
bekerplanten.*

Bleek dat deze springende erwten in en rond vleesetende bekerplanten leven. Bekerplanten komen typisch voor in vochtige tropische wouden. Ze lokken insecten, om die dan meedogenloos te verorberen eens ze in de beker-vormige val gesukkeld zijn. Maar ons kikkertje trekt zich daar weinig van aan. Ze leggen hun eitjes op de rand van de vangbeker en de kikkervisjes gedijen prima in de vloeistof die onderaan in de beker zit om vervolgens uit te groeien tot... de kleinste kikker van de Oude Wereld (Afro-Eurasia). Hopla, pas ontdekt en al meteen een ereplaats in het dierenrijk!

BRON

Conservation International –
<http://www.conservation.org/newsroom/pressreleases/Pages/Pea-Sized-Frog-Old-World-Smallest.aspx>

DRUGSHANDEL BEDREIGT HONDURESE NATUUR

De drugsoorlog in Centraal-Amerika neemt vaak hallucinante proporties aan. Dat hebben we de afgelopen maanden maar weer eens kunnen volgen in de berichtgeving over Mexico. Maar ook in het nabijgelegen Honduras strijden drugskartels om de beste smokkelroutes. De laatste drie jaar betekent die drugshandel zelfs een gevaar voor de tropische en subtropische wouden die Honduras rijk is. In een nationaal park aan de noordkust, met meer dan 7500 hectare tropisch en subtropisch bos, is het kanaal tussen de zee en een lagune een belangrijke route voor drugskoeriers geworden.

Aan de rand van het park bevinden zich verscheidene clandestiene landingsbanen voor vliegtuigen. Binnen- en buitenlandse drugs-

© iStockphoto

In Centraal-Amerika bedreigt drugshandel waardevolle tropische bossen en hun inwoners.

handelaars kopen grond in de omgeving van het natuurpark zodat ze hun transacties beter kunnen controleren. Wie niets met de drugs-handel te maken heeft, durft daar niet meer komen. Daardoor worden ook de natuurlijke hulpbronnen onbereikbaar en zien de lokale inwoners met lede ogen hoe al dat kostbaars in hun streek verloren gaat. Het park telt meer dan 60 000 inheemse inwoners. Naast de drugshandel bedreigt ook het oprukkende toerisme de Hondurese jungle. Het wordt dan ook de hoogste tijd dat de grenzen van het natuurgebied bij wet vastgelegd worden, iets wat tot nog toe altijd op de lange baan geschoven werd.

BRON

Mo news – [http://mo.be/index.php?id=63&tx_uwnews_pi2\[art_id\]=28951&cHash=007630e628](http://mo.be/index.php?id=63&tx_uwnews_pi2[art_id]=28951&cHash=007630e628)

PORTUGESE BOSSEN IN NAUWE SCHOENTJES

De bosbranden in Portugal hebben afgelopen zomer een slordige 100 000 hectare vernield. Daardoor is ruim 1,1 miljoen ton CO₂ vrijgekomen. Dat staat gelijk aan de uitstoot die 29 miljoen auto's op de 310 km lange autosnelweg tussen Lissabon en Porto zouden veroorzaken! Het is echter niet zozeer die CO₂-uitstoot die de experts zorgwekkend vinden, maar wel de oppervlakte bos die in de as is gelegd. Want daardoor verliezen de bossen capaciteit om CO₂ op te slaan. Uit berekeningen blijkt dat er in 2009 al 3% minder CO₂ opgenomen kon worden ten opzichte van 2008. Dat verlies herstellen kost decennia, zelfs al gaat men meteen nieuwe bomen planten. Het duurt immers verscheidene jaren alvorens bomen hun volledige absorptiecapaciteit berei-

© iStockphoto

In Portugal ging deze zomer 100 000 hectare bos in vlammen op.

ken. Experts vrezen dat Portugal in 2012, wanneer het Kyotoprotocol afloopt, 10 miljoen ton CO₂ méér zal uitstoten dan in het protocol is toegestaan. Portugal hoeft zich niet te verstoppen achter zijn warme en droge klimaat; er werden namelijk meer branden opgetekend dan in Spanje, Frankrijk of Italië, landen met een zeer gelijkaardig klimaat. Ecologen wijten de desastreuze achteruitgang van het Portugese bosareaal aan het gebrekkige bosbeheer.

Tussen 2000 en 2005 gingen ook al gigantische oppervlaktes bos in de vlammen op. Er werden toen vooral snelgroeïende exotische soorten heraan geplant, die het natuurlijk evenwicht verder dreigen te verstoren. Verwoestijning en zware erosie bedreigen

respectievelijk de helft en een derde van het Portugese grondgebied. Het land heeft er dus alle belang bij om te investeren in duurzaam bosbeheer. Maar de Portugese regering neemt duidelijk haar verantwoordelijkheid niet. Milieuorganisaties trekken dan ook aan de alarmbel. Als gevolg van de grote bosbranden en het gebrek aan goed milieubeheer, dreigt het populaire vakantieland op een ecologische ramp af te stevenen...

BRON

Mo news –

<http://www.mo.be/node/150462>

<http://www.mo.be/artikel/>

[portugal-verliest-een-kwart-van-zijn-bossen-vijf-jaar-tijd](http://www.mo.be/artikel/portugal-verliest-een-kwart-van-zijn-bossen-vijf-jaar-tijd)

<http://www.mo.be/artikel/>

[ecologische-ramp-bedreigt-portugal](http://www.mo.be/artikel/ecologische-ramp-bedreigt-portugal)

VRUCHTBARE LUIERS

Hij doceerde vroeger plantkunde aan de Gentse universiteit, is ondertussen op pensioen en erehoogleraar van de UGent, is als wetenschappelijk raadgever voor UNICEF actief in de derde wereld en staat over de hele wereld bekend als 'De Pamperboer'. We hebben het hier over prof. dr. Willem Van Cotthem, allesbehalve een zittend gat! In 1983 zag hij beelden van hongersnood in Ethiopië en Somalië op TV; hij kon het niet meer aanzien en begon zijn zoektocht om planten te laten groeien in de meest dorre omstandigheden. Op die manier wou hij de overlevingskansen van bomen verhogen bij herbebossingsprojecten in semi-ariëde gebieden en de boeren in het Zuiden helpen om het gevecht tegen de droogte te overwinnen. Negen jaar later was zijn wondermiddel *TerraCottem* klaar, een bodemverbeteraar gebaseerd op de technologie in luiers. Luiers bevatten hydrogels die water vasthouden. Het leek dus nuttig om gebruikte luiers te recyclen en in de grond te steken om zo zelfs in de dorste streken ter wereld fruit- en groenteteelt mogelijk te maken.

Maar de hydrogels die in luiers worden gebruikt, zijn giftig. Daarom begon de professor een onderzoek naar niet-toxische hydrogels. Voorlopig kunnen dus nog geen luiers gerecycleerd worden voor het product. De volgende stap is om grote spelers in de luiერindustrie, zoals BASF en Johnson & Johnson, te overtuigen en te motiveren om over te schakelen op niet-toxische hydrogels. Zo zou in elk land ter wereld de ongelofelijke berg luiers effectief hergebruikt kunnen worden om de hongersnood uit de wereld te helpen. Aangezien planten niet alleen water nodig hebben voor hun groei, bevat *TerraCottem* ook meststoffen, organisch materiaal en producten die de wortelgroei stimuleren. Met *TerraCottem* kun je zelfs in de Sahara fruitbomen planten!

BRONNEN

De Standaard, 30 oktober 2010
<http://www.terracottem.com>

AltiplanoBooks.be

Wij verkopen online gidsen over

- Fauna & Flora
- Natuurgebieden
- Ecologie & Milieu
- Weer & Klimaat
- Tuinieren

UW SPECIALIST IN REIS- EN NATUURBOEKEN

Uw lidnummer = Uw kortingscode bij registratie op onze webshop

5% LEDENKORTING!

info@altiplanobooks.be www.altiplanobooks.be 09/227.27.36

Rollins Toontje

ROLLIN VERLINDE

Foto's nemen in het bos. Het lijkt gemakkelijker dan het in werkelijkheid is. Al jaren proberen wij met onze vereniging de juiste hoek en toon voor ons beeldmateriaal te vinden. Dankzij deze fotorubriek kan het vanaf nu alleen maar beter worden. Topfotograaf Rollin Verlinde van Vildaphoto licht in elke Boskrant een tipje van de sluier der natuurfotografie voor ons op.

© Rollin Verlinde

SCHERPTEDIEPTE

Een van de eerste dingen die je leert als je wat bewuster gaat fotograferen is de scherptediepte inschatten. Als je een bloem fotografeert, dan kan het landschap achter die bloem scherp of onscherp worden afgebeeld. In het eerste geval is de scherptediepte groot en lijkt de bloem echt in het landschap te staan. In het tweede geval is de scherptediepte klein en komt alle nadruk op die bloem te liggen.

Het bijgevoegde voorbeeld laat een bosanemoon zien met een kleine scherptediepte. De andere bloemen staan onscherp in de achtergrond. Dat geeft een wat zachter beeld waarbij de bloem helemaal tot zijn recht komt. Je bekomt een kleine scherptediepte door het diafragma helemaal open te zetten (op je camera instellen op het kleinste getal). Niet elke camera kan dat, maar indien wel is het zeker het experimenteren waard.

BosActua

LISELOT LEDENE & SANDER VAN DAELE

Meer nieuws, heet van de naald? Wil je graag kort op de bal op de hoogte blijven van het bosnieuws? Schrijf je dan zeker in op onze elektronische nieuwsbrief, via www.vbv.be.

Bezetting groeNoord en waardering Antwerpse bedreigde bossen

Drie weken lang bezette de nieuwe actiegroep 'groeNoord' in september het bos aan het Antwerpse Noordkasteel. De groep bouwde boomhutten om zich in vast te ketenen. Hiermee wilden ze zich gewelddoos verzetten tegen ieder Oosterweelplan waarvoor natuurgebied moet verdwijnen. Het bos aan het Noordkasteel zou veranderen in een verkeersknooppunt. Het Sint-Annabos zou voor 90% gekapt worden voor een slibstort. Het populaire parkbos Rivierenhof zou voor een deel plaats moeten ruimen voor de verbreding van de ring, een plan dat onlosmakelijk samenhangt met een tracé over Oosterweel. Ook het Vlietbos en het Zand zijn bedreigd. Al deze natuurgebieden zijn belangrijke bufferzones tussen woon- en industriegebied en hebben onder andere een luchtzuiverende functie.

Als de op één na bosarmste regio van Europa en met een minister die prat gaat op het investeren in de ontwikkeling van stadsbossen, is het onbegrijpelijk dat waardevolle stadsbossen zoals het Sint-Annabos moeten verdwijnen. Des te meer omdat er alternatieven bestaan om het slib te verwerken.

Dit brengt ons naadloos opnieuw tot het probleem van de onderbelichting van de maatschappelijke waarde van bossen. Daardoor dreigen de beleidsmakers foute keuzes te maken. Kosten-batenanalyses worden meestal beperkt tot de waarde van de grond. Belangrijke, minder tastbare waarden als luchtzui-

vering, het milderen van de effecten van de klimaatverandering en ontspanningsmogelijkheden worden daarbij niet in rekening gebracht. Daarom maakten Ademloos, Natuurpunt Antwerpen Noord en Bond Beter Leefmilieu zelf een berekening om te schatten hoeveel het Sint-Annabos waard is. Ze deden dit op basis van een studie van onder andere de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO). In de studie werd berekend wat de waarde is van de luchtzuiverende werking, de klimaatimpact en de recreatieve waarde van een bos. De maatschappelijke waarde van het Sint-Annabos wordt geschat op 166,8 miljoen euro!

Dit is een zeer voorzichtige schatting. De onderzoekers van het VITO baseerden zich namelijk op een doorsnee bos in Vlaanderen. Omdat het Sint-Annabos in een dichtbebouwde omgeving ligt, op 2 km van de grootste stad van Vlaanderen is de behoefte aan rust en ontspanning hier veel hoger dan in andere regio's. De geschatte waarde houdt ook geen rekening met de waarde van geluidsbuffering door het Sint-Annabos, omdat hierover geen basisgegevens beschikbaar zijn. De werkelijke maatschappelijke waarde van het Sint-Annabos ligt dus ongetwijfeld nog een pak hoger.

Meer info

www.Bondbeterleefmilieu.be

> E-zines > beleidsb@BBel >

Archief > 29-10-2010 –

Hoeveel is een bos waard?, facebook-pagina steungroep groeNoord

Eeklo tegen de Ring

En 'welcome back in het waanzinnige Vlaanderen!' want het ontwerp voor de doortrekking van de ringweg rond Eeklo is klaar.

Deze ringweg zal geprangd liggen tussen de zuidelijke wijken van de stad en het provinciaal domein Het Leen. Zo denkt het stadsbestuur het mobiliteitsprobleem in het centrum van Eeklo op te lossen.

De stad zou beter denken aan haar inwoners en het gigantische potentieel dat het prachtige buitengebied er te bieden heeft! Bovendien zal de geplande ring geen soelaas brengen voor de mobiliteitsproblemen in het centrum. De verkeersdruk wordt er namelijk voor 80% veroorzaakt door mensen die in het centrum zelf moeten zijn. De ring zal inwoners en schoolgangers uit de buurt eerder ongevraagd opzadelen met geluids-

hinder, fijn stof en sluipverkeer. Bovendien bedreigt de ring het leven in en om het Leen, een prachtig Europees beschermd bosgebied. VBV, Natuurpunt, Bond Beter Leefmilieu en het comité 'Eeklo tegen de ring' sloegen de handen in elkaar en dienden een bezwaarschrift in. We pleiten hierin voor een grondige herinrichting van de weg die door het centrum van Eeklo loopt. Daarnaast zou de stad beter het openbaar vervoersnetwerk degelijk uitbouwen, fietsgebruik stimuleren en de al aanwezige grote verkeersaders (expresweg, E40...) gebruiken voor de afleiding van zwaar verkeer. Een leefbaar, aangenaam en veilig Eeklo? Liever zonder ring!

Contact: info@eeklotegendering.be,
www.eeklotegendering.be

© Stora Enso

Hout is een uitstekend beleggingsproduct

Op Finance Avenue, de geldbeurs die georganiseerd wordt door de krant De Tijd, was er bij beleggers veel interesse voor hout als beleggingsproduct. Meer nog dan aandelen in de houtsector, blijkt bosgrond een stabiele belegging te zijn. De voor-

uitzichten op middellange en lange termijn ogen volgens aandelenfondsen mooi omdat de houtprijs zal stijgen, net zoals de steeds schaarser wordende grond.

Bossen zijn economisch zeer waardevol: ze produceren harsen voor lijmen, groothout voor constructiebalken, klein hout voor meubels en parket, hout en schorsen voor pulp en biomassa... Er zijn ook inkomsten mogelijk uit ecotoerisme, CO₂-rechten en eventueel wat vastgoedprojecten. Bomen hebben ten opzichte van landbouwgewassen het voordeel dat ze niet perse op een bepaald moment ge-

oogst moeten worden. Is de houtprijs op een bepaald moment bijvoorbeeld laag, dan kunnen bomen gewoon blijven staan. Een boom die een jaar langer blijft staan, wordt niet rot. Integendeel: hij wordt juist meer waard: 2 tot 8 % per jaar afhankelijk van de regio.

Bosgrond heeft zijn waarde als stabiele belegging tijdens de voorbije financiële crisis bevestigd. Dat staat echter in contrast met de prestatie van aandelen uit de houtsector die in de piekmomenten van de financiële crisis tot 60% zakten. De fondsen zijn alleszins overtuigd dat de belegger gouden zaken kan doen door te beleggen in hout. Want: ook op lange termijn zou hout een grondstof zijn die niet steeds tegen lage prijzen voorradig zal zijn. Bovendien zal de vraag naar hout blijven toenemen terwijl globaal aan de aanbodzijde bossen schaarser worden. Theoretisch gezien zou de houtprijs dus moeten stijgen, evenals de prijs voor de steeds schaarser wordende grond.

CO₂-gift: Geef zuurstof aan het armste continent!

Onlangs genoten van een deugddoende en ongetwijfeld dik verdiende vakantie vol leuke herinneringen maar toch verveeld met de duizenden kilometers die je gevreten hebt? Doe een CO₂-gift! Door geld te storten in dit klimaatfonds kunnen reizigers de impact van hun reis omzetten in een gift. De reiziger bepaalt zelf de grootte van het bedrag. Via de website kan je eenvoudig de CO₂-uitstoot van je reis bepalen door de bestemming en het transportmiddel (vliegtuig, auto, bus) in te vullen.

Het klimaatfonds investeert bewust in kleinschalige projecten in Afrika. Klimaatvriendelijke ontwikkeling staat daar nog in de kinderschoenen, Afrika valt vaak uit de boot bij klimaatprojecten en als armste continent kunnen zij de strijd tegen de klimaatverandering niet alleen aan. De projecten situeren zich allemaal rond duurzame landbouw, bosbeheer, waterbeheer... Lokale organisaties staan in voor het beheer van de projecten en Vlaamse NGO's coördineren de fondsenwerving.

Ook VBV coördineert als Vlaamse NGO een project: Trees for farmers. Dit project streeft naar duurzaam bosherstel en een betere voorziening van onder andere brandhout, veevoeder en eetbare vruchten in Noord-Ethiopië. Naast de aanplant van nuttige boomsoorten rondom scholen en erven van bewoners, wordt het bos duurzaam hersteld in zogenaamde 'exclosures'. Dit zijn zones waar de centrale overheid in overleg met de lokale besturen en NGO's jaren geleden de toegang ontzegde aan de lokale bevolking, wegens de verregaande bodemdegradatie. Het bosherstel in deze zones bleek echter door allerlei redenen verre van evident. Door aanplanting van de juiste, nuttige boomsoorten en een goede nazorg

De populier in Vlaanderen: verguisd maar aan een heropleving toe

De populier heeft in Vlaanderen en Nederland fervente voorstanders maar zeker ook even hartstochtelijke tegenstanders. Tijd voor een studiedag, dacht de Koepel van Vlaamse Bosgroepen. En zo geschiedde. De talrijke opkomst op 16 november in Brussel bewees nog maar eens dat het thema leeft, en de aanwezigen lieten zich niet onbetuigd. Na een serie interessante presentaties over de geschiedenis, de veredeling, de ecologische waarde en de houtkwaliteit, volgde een geanimeerd debat over de plaats van de populier in het Vlaamse bosbeleid. Veruit het grootste deel van de aanwezigen oordeelde dat de populier helemaal geen 'rotboom' is en gezien zijn kwaliteiten op verschillende vlakken opnieuw een eerlijke kans moet krijgen in Vlaanderen.

Ook landschappelijk heeft de populier vaak een grote waarde: hier langs de Damse vaart.

trachten we het bos er een broodnodig duwtje in de rug te geven.

Voor de fondsenwerving werkt de VBV samen met een aantal andere Vlaamse organisaties, waaronder de vzw Ere Mela Mela. De lokale partner is de Universiteit van Mekelle. Dit project wordt ondersteund door de miljoenenbomen campagne van de VBV en het Agentschap voor Natuur en Bos.

De boomhut

SANDER VAN DAELE

Bosstratego

Voedselketens

De winter is in het land. Heb je het ook al gevoeld aan je tenen? Heel wat dieren houden een winterslaap en ook de bomen houden hun adem even in. Maar voor veel dieren gaat de overlevingsstrijd onverminderd door. Harder nog dan in andere seizoenen. En om te overleven moeten ze hun kostje bij elkaar zien te scharrelen. Sommige leggen hiervoor wintervoorraden aan maar andere komen op een veel minder vredelievende manier aan eten en moeten gaan jagen. Het resultaat van dit eten en gegeten worden, zijn de zogenaamde voedselketens. Wil je ook eens de spanning meemaken die een gaai moet voelen als hij achternagezeten wordt door een havik? Speel dan 'bosstratego' met je vrienden en vriendinnen.

Eerst een beetje voorbereiding

Stel op voorhand een voedselketen samen met minstens vier verschillende dieren en/of planten. Een voorbeeld is de bosuil eet de matkop eet de meikever eet het beukenblad. Dan maak je kaartjes. Van de dieren hoger in de keten maak je minder kaartjes dan van de dieren en planten lager in de keten. In de natuur zullen dieren hoger in de voedselketen ook minder talrijk zijn dan lagere dieren. Van de bosuil maak je bijvoorbeeld vier kaartjes, van de matkop acht, van de meikever twaalf en van het beukenblad zestien. Je plaatst op ieder kaartje een afbeelding en de soortaam van de schakel uit de voedselketen (zie hieronder). Nu ben je klaar om het spel te spelen.

Eens in het bos aangekomen, maak je twee groepen. Zorg er voor dat iedere groep evenveel kaartjes van iedere schakel krijgt. Beide groepen zoeken nu eerst een geschikte plaats om een kamp te bouwen waarin ze hun overige kaartjes kunnen bewaren. De kampen zijn verboden terrein voor de andere groep. Rond je kamp verstop je ergens een vlag. Voor de vlag kan je een handdoek, muts, sjaal... gebruiken. Nu krijgt ieder groepslid een willekeurig kaartje.

© Bert De Somviele

meikever wint van het eikenblad
verliest van de bosuil en de matkop

© Pierre Kestemont

matkop wint van de meikever en het eikenblad
verliest van de bosuil

© Pierre Kestemont

bosuil wint van de matkop, de meikever
en het eikenblad
verliest van niemand

© Lotte Van Nevel

beukenblad wint van niemand
verliest van de bosuil, de matkop
en de meikever

De natuur doet de rest

De bedoeling is: je eigen vlag zo goed mogelijk verdedigen, de vlag van de andere groep bemachtigen en deze naar je kamp brengen. Je kan echter ook de leden van de vijandige groep tikken zowel als aanvals- als verdedigingsstrategie. Eens getikt, vergelijk je de kaartjes. Diegene die hoger in de voedselketen staat, wint en mag het kaartje van de verliezer houden. De verliezer druipt af naar zijn/haar kamp, neemt daar een nieuw kaartje en mag opnieuw meedoen. Tikken twee personen met dezelfde kaartjes elkaar? Dan speelt eveneens het recht van de sterkste en moet je armworstelen om de winnaar aan te duiden. De groep die als eerste de vlag van de andere groep bemachtigt en naar zijn kamp brengt, wint! Wanneer je de vlag hebt bemachtigd maar je wordt getikt door een dier hoger in de voedselketen moet je ze samen met je kaartje weer afgeven en is alle moeite voor niets geweest. Opletten geblazen dus! Wedden dat het spel tot spannende achtervolgingen leidt?

Zin in Bos, ook voor beperkt mobiele personen

**DE TOEGANKELIJKHEID VAN BOS- EN NATUURGEBIEDEN VOOR BEPERKT
MOBIELE PERSONEN VERZAMELD OP ÉÉN WEBSITE: WWW.ZININBOS.BE**

SARAH GEERS, LISELOT LEDENE & BERT DE SOMVIELE

Er zijn weinig dingen heerlijker in het leven dan een rustige en verkwikkende boswandeling. Helaas is dit niet aan iedereen gegeven. Voor minder mobiele personen is het vaak een hele zoektocht om zo'n ervaring te kunnen beleven. De toegang tot heel wat bos- en natuurgebieden wordt hen immers vaak fysiek ontzegd, omwille van een slecht geplaatste bareel, een te steil pad of een modderige ondergrond...

Maar gelukkig groeit de aandacht voor toegankelijkheid van bos en natuur jaar na jaar. Inmiddels is de toegang tot een aantal Vlaamse bos- en natuurgebieden ook voor beperkt mobiele personen fel verbeterd. Hoog tijd dus om deze informatie te bundelen en bekend te maken. De VBV ontwikkelde met steun van het Eliafonds dan ook de gloednieuwe website www.zininbos.be. Want toegang tot bos en natuur, daar heeft iedereen recht op!

BOS? TOEGANKELIJK BOS? INTEGRAAL TOEGANKELIJK BOS?...

Vlaanderen telt vandaag ongeveer 147 000 hectare bos en ongeveer 37 000 hectare natuurgebied. Heel wat van deze gebieden zijn in privébezit en vaak niet toegankelijk voor recreanten. Maar ook in de openbare en toegankelijke bos- en natuurgebieden is het vaak niet eenvoudig voor beperkt mobiele personen om een fijn bezoek te kunnen brengen. Nochtans is de technische kennis en de wil om hier verandering in te brengen zeker aanwezig bij de meeste bos- en natuurbeheerders. Vandaag leveren zij dan ook meer en meer inspanningen om ook deze doelgroep op een comfortabele manier te laten genieten van het bos.

Vaak hoor je hierbij de term 'integrale toegankelijkheid'. Dit betekent in deze context

dat een bosgebied bereikbaar, betreedbaar en bruikbaar moet zijn, ook voor beperkt mobiele personen. Een goede bereikbaarheid betekent bijvoorbeeld dat er goede parkeerplaatsen moeten voorzien zijn en dat er aandacht is voor bereikbaarheid met het openbaar vervoer. Voor blinden en slechtzienden is dat laatste immers een cruciaal element om bos- en natuurgebieden te kunnen bereiken.

Het volgende aspect is betreedbaarheid: het gebied moet immers zo ingericht zijn dat ook beperkt mobiele personen ervan gebruik kunnen maken. Dit vergt bijzondere aandacht voor de inrichting van de paden. Ook potentiële obstakels moeten aangepakt worden: doorgangen naast baren moeten voldoende breed zijn opdat ook een rolwagen er perfect langs kan draaien. Ten slotte moet het gebied ook bruikbaar zijn: banken, infor-

matieverstrekters, picknicktafels, wandeltrajecten... moeten zo ingericht zijn dat ook de beperkt mobiele gebruiker er ten volle van kan genieten.

WISSELWERKING TUSSEN BEHEERDER EN GEBRUIKER

Het integraal toegankelijk maken van de recreatieve infrastructuur in het bos gaat echter vaak gepaard met hoge kosten. Dat terwijl bos- en natuurbeheerders slechts relatief beperkte middelen ter beschikking hebben. De aanleg van een kwaliteitsvol knuppelpad kost bijvoorbeeld handenvol geld. Het is dan ook een illusie dat dit in alle bos- en natuurgebieden en voor alle paden zou mogelijk zijn.

Wanneer investeringen mogelijk zijn om de toegankelijkheid te verbeteren is het zeer belangrijk dat er aan de infrastructuurwerken een goede totaalplanning voorafgaat. Deze moet rekening houden met alle aspecten van integrale toegankelijkheid. De doelgroep moet actief betrokken worden bij de aanleg en validatie van nieuw aangelegde infrastructuur. De inspanningen moeten gebeuren op plaatsen waar dit relevant is én het aanbod moet voldoende bekendgemaakt worden bij de doelgroep.

Optimale en integrale toegankelijkheid van een bos- of natuurgebied is dus een werk van lange adem. Bij voorkeur realiseer je als beheerder al in een vroeg stadium een grondige wisselwerking met de beperkt mobiele gebruikers. Zij zijn immers diegenen die je plannen en de nieuwe infrastructuur kunnen checken, knelpunten kunnen detecteren en oplossingen voorstellen. Eén klein obstakel in de 'toegankelijkheidsketen' kan er immers voor

© VBN

Wisselwerking tussen de beheerder en gebruiker zorgt er voor dat knelpunten gedetecteerd kunnen worden.

zorgen dat een gebied *de facto* ontoegankelijk blijft ondanks alle inspanningen. Een bareel waar je met je rolwagen niet langs kan, een looplijn die abrupt ophoudt zodat blinden met hun witte stok niet verder kunnen... Ondanks alle goede bedoelingen zijn het obstakels die jammer genoeg nog te vaak voorkomen.

Bovendien vergt integrale toegankelijkheid een permanente inspanning: de beheerder moet zorgen voor blijvend onderhoud van de infrastructuur, zodat deze ook in de toekomst haar rol optimaal kan blijven vervullen.

INTEGRALE TOEGANKELIJKHEID BEGINT EN STOPT NIET BIJ DE TOEGANG TOT HET BOS

De fysieke inrichting van de infrastructuur in het bos zelf is natuurlijk een basiselement in het voorzien van integrale toegankelijkheid. Maar: het is zeker niet het enige aandachtspunt. Het knuppelpad stopt bij wijze van spreken misschien wel bij het verlaten van het bos maar als beheerder moet je er ook naar streven dat beperkt mobiele het gebied

ABN

Dankzij een aangepaste hengelpaats kan iedereen nu een lijntje uitwerpen in de Weerdse visvijver.

op een comfortabele manier kunnen bereiken en verlaten. Goed uitgeruste parkeerplaatsen zijn zeker even belangrijk. Eventueel kunnen zelfs ‘Groene Haltes Plus’ voorzien worden. Dit zijn vormen van openbaar vervoer tot aan het bosgebied die bovendien gebruikt kunnen worden door beperkt mobiele personen.

Ten slotte is ook het integraal toegankelijk maken van informatie van niet te onderschatten belang. Het is voor de beheerder immers niet alleen cruciaal dat je zorgt voor een aangepaste fysieke inrichting van informatie op het terrein. Het is minstens even fundamenteel dat je de informatie hierover bekend maakt op een manier en via communicatiekanalen die bruikbaar zijn voor de beperkt mobiele gebruikers. Nieuwe media en instrumenten zoals het internet en de gps

voor wandelaars kunnen hierin een bijzonder nuttige rol spelen.

ZIN IN BOS

Om concrete vooruitgang te boeken rond dit belangrijke thema, en het extra in de verf te zetten, heeft de VBV met steun van het Eliafonds en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) het project Zin in Bos uitgewerkt. Met dit project hadden we meerdere doelstellingen. In de eerste plaats wilden we zorgen voor **concrete realisaties** op vlak van integrale toegankelijkheid in een aantal bosgebieden. We zorgden daarbij voor een optimale afstemming en wisselwerking tussen de beheerders en onze doelgroep.

In de domeinen Weerdse Visvijver in Zemst en het Witte Kinderwandelbos in Vilvoorde

van het ANB kwamen we op die manier tot heel interessante samenwerkingen én boeken we bovendien mooie resultaten. Rond de Visvijver in Weerde werd het volledige wandeltraject integraal toegankelijk gemaakt. Op dit water- en bosrijke domein werd bovendien een vogelkijkwand ingericht die toegankelijk is voor rolstoelgebruikers. Het integraal toegankelijke knuppelpad voert je door het bos langs de vijver naar een speciaal ingerichte hengelplaats en diverse picknickgelegenheden. Het ganse traject is eenvoudig bereikbaar via een ruime parking.

Ook het Witte Kinderwandelbos in Vilvoorde werd onder handen genomen. Vandaag kan men er van het bos genieten vanop een speciaal aangelegd knuppelpad. De toegang tot het gebied werd eveneens gevoelig verbeterd door de aanleg van een zeer comfortabel wandelpad in dolomietverharding. Door auditbezoeken te organiseren aan deze sites met rolstoelgebruikers, blinden en slechtzienden, konden we bovendien nog een aantal knelpunten detecteren en er oplossingen voor aanreiken.

Het project liet ons ook toe om werk te maken van een **nieuw communicatieplatform** over integraal toegankelijke bos- en natuurgebieden. We ontwikkelden de website www.zininbos.be. Momenteel bieden we via deze website al heel veel concrete informatie over de toegankelijkheid van de Vlaamse bos- en natuurgebieden aan. Door deze website ook actief te promoten bij de doelgroep, slagen we erin om meer beperkt mobiele personen de kans te geven op een leuke en comfortabele manier te genieten van het bos. De website is spiksplinternieuw en in die zin nog in grote

Dankzij de aanleg van een speciaal aangelegd knuppelpad kunnen beperkt mobiele mensen nu ook terecht in het Witte Kinderwandelbos voor een comfortabele boservaring.

mate *work in progress*: we vragen uitdrukkelijk de medewerking van de gebruikers om ons hun suggesties en bemerkingen door te spelen. Zowel tips voor de algemene informatie als voor de specifieke inrichting van concrete bosgebieden zijn meer dan welkom. Alleen op die manier zullen we ervoor kunnen zorgen dat er steeds meer, vollediger en betere informatie op deze site te vinden is.

De realisaties in het kader van het project Zin in Bos werden reeds uitgebreid getest. Met verschillende ervaringsdeskundigen werden de toegankelijke paden in het Witte kindervandewandebos en rond de Weerdse visvijver getest op hun toegankelijkheid en... goedgekeurd! Verder trokken we ook op pad met twee groepen jongeren voor een Zin in Bos dag op 14 oktober. Ook op 5 november trotseerden we het gure weer om onder begeleiding van een fantastische gids in het bos rond de Weerdse visvijver te ruiken, proeven en voelen.

Verslagen kunnen gelezen worden op www.zininbos.be: lees en geniet!

HEB JIJ OOK AL ZIN IN BOS? EEN START MAAR ZEKER GEEN EINDPUNT!

Met dit project verzamelden we heel wat waardevolle informatie die ook in de toekomst kan bijdragen tot de realisatie van meer toegankelijke bos- en natuurgebieden. Want ook in de toekomst willen we werk blijven maken van een ruimer aanbod van integraal toegankelijke bos- en natuurgebieden in Vlaanderen, en de bekendmaking ervan via www.zininbos.be. Vandaag kan je er reeds terecht om gebieden in jouw buurt te vinden: je kan ze eenvoudig opsporen op kaart. Per gebied krijg je algemene informatie, zie je welke aanpassingen voor minder mobiele personen je kan verwachten, geven we weer hoe je het gebied kan bereiken en krijg je een aantal sfeerbeelden te zien. En, wat ook heel belangrijk is, je kan er ook de ervaring van je bezoek delen.

De site voorziet een activiteitenkalender en een pagina voor bos- en natuurbeheerders met tips om de integrale toegankelijkheid van bos- of natuurgebieden te vergroten. Op de activiteitenkalender zie je wanneer en waar bepaalde activiteiten gepland worden. Organiseer je zelf een activiteit voor beperkt mobiele personen in een bos- of natuurgebied? Laat

Onze blinde bezoekers en boswachter Chris, in druk overleg bij een toegangsbareel tijdens het evaluatiebezoek in Vilvoorde.

ons dan zeker iets weten via het contactformulier, dan vullen we de kalender aan. Heb je een fijne uitstap gemaakt, maar merk je dat niet alle informatie correct of volledig is of heb je tips voor de beheerder om zijn of haar bosgebied nog interessanter te maken? Laat dan zeker je mening achter via de commentaarbox.

En nu: snel surfen naar www.zininbos.be, de picknick klaarmaken en er op uit trekken! Want ongetwijfeld heb je al veel Zin in Bos! Veel plezier!

We hebben maar één planeet

We hebben maar één planeet en die kan je niet in je eentje redden. Maar: je kan wel helpen.

Dit is de boodschap van Steven Vromman (de Low Impact Man) en Ilona Plichart in hun Low Impact boek voor kinderen. De auteurs vertellen ernstig maar toegankelijk voor jonge lezers (10-14 jaar) in elk hoofdstuk over een deel van het probleem. Ze gebruiken als kapstok zes thema's: eten, afval, spullen, vrije tijd, energie en de planeet.

Praktische weetjes en enkele beknopte regels beschrijven het probleem. Daarnaast reikt het boek vooral oplossingen en mogelijke alternatieven aan onder de vorm van testjes, invulopdrachten of uitdagende doe-activiteiten. Het boek zet aan om na te denken over alternatieven: Hoe pimp ik mijn oude boekentas tot een hippe, blitse tas? Hoe kan ik zelf minder energie gebruiken? Hoe maak ik van mijn school een Low Impact School? ...

Het boek is humoristisch, hip en uitdagend. Het zet jongeren en kinderen aan tot actie en vermijdt het doemdenken. Het is bovendien prachtige geïllustreerd met Low Impact-prenten van Tinne Van den Bossche: kleurrijke en grappige collages gemaakt uit restjes inpakpapier, oude posters en tijdschriften.

Het doeboek is geschreven op maat van kinderen maar ook leerkrachten, begeleiders, jeugdwerkers, ouders... kunnen er zeer dankbaar gebruik van maken.

Auteurs: Steven Vromman en
Ilona Plichart
Illustraties: Tinne Van den Bossche,
www.ieps.be
Uitgeverij: Van Halewyck
ISBN: 978 90 5617 983 0

Kleine voeten spel

Het kleine voeten spel is een eenvoudiger versie van het groene voeten spel, geschikt voor kinderen en volwassenen vanaf ongeveer acht jaar. Met jongere kinderen kan het in aangepaste vorm gespeeld worden. Het is een gezelschapsspel over milieu, economie, verdeling van voedsel, klimaatverandering en de mondiale voetafdruk. Spelenderwijs raken de deelnemers in gesprek over eerlijke verdeling en milieuvriendelijker leven. Ook in het kleine voeten spel streven de deelnemers ernaar hun voetafdruk te verkleinen en toch in hun basisbehoeften te voorzien. Het spel kan gespeeld worden met twee, drie of vier spelers; grotere groepen kunnen in teams spelen. Het bestaat uit een doosje met kaarten: basisbehoeftenkaarten, actiekaarten, groenevoetenkaarten, grotevoetenkaarten, terugvalkaarten en vraagkaarten. Het doel van het spel is proberen de zeven basisbehoeften neer te leggen (voedsel, water, onderdak, groente/fruit, brood/bonen/olijven, warmte, vriendschap en liefde en ten slotte leren en plezier). Maar tegelijk moet je zoveel mogelijk groenevoetenkaarten verzamelen (zoals zonnepanelen of biologisch eten). Bovendien moet je grotevoetenkaarten (zoals een vakantie per vliegtuig, of een nieuw mobieltje) zo snel mogelijk kwijtraken bij de medespelers of in de weglegstapel. Iedereen kan het kleine voeten spel gewoon thuis gebruiken. Maar het leent zich ook goed voor in de klas. Het kan kinderen helpen inzien dat de keuzes die zij maken wel degelijk gevolgen hebben voor de wereld.

Spel met 110 kaarten, gedrukt op
kringloop(speelkaart)karton
Prijs: € 9,00
Uitgeverij: Jan Van Arkel
ISBN: 978 90 7303 449 5

MERKWAARDIGE BOMEN IN VLAANDEREN EN OMSTREKEN

Het Geografisch Arboretum van Tervuren

WILFRIED EMMERECHTS

Merkwaardige bomen ontdekken in een arboretum, dat is natuurlijk geen kunst. Toch verdienen onze nationale arboreta en plantentuinen het om er even de aandacht op te vestigen. Door de Sturm und Drang van het duurzame en ecologische bosbeleid en het natuurontwikkelingsgeweld is de belangstelling voor de grotendeels exotische bomenverzamelingen naar de achtergrond verschoven. Maar onze arboreta zijn en blijven geweldig interessante monumenten van natuur en biodiversiteit in ruimtelijk ruimere zin. En daarom is het, zeker in het Internationaal Jaar van de Bossen, gepast om ze in deze rubriek opnieuw aan u voor te stellen.

W e starten met een parel aan de kroon van het Brabantse Zoniëngedebied, het Geografisch Arboretum van Tervuren. Op slechts een tiental kilometer van de Brusselse metropool dwaal je hier in letterlijk nieuwe werelden en kijk je je ogen uit. Het arboretum dient zich aan als een prachtig bospark en strekt zich uit over een honderdtal hectare. Behalve door zijn omvang en zijn indrukwekkende landschappen onderscheidt het bosarboretum zich nog op een andere manier van de doorsnee plantentuin. Van meet af aan probeerden de beheerders om een aantal bostypes in onze klimaatzone, de gematigde streken van het noordelijk halfrond, te reproduceren met de bomenmenging die men er ter plaatse kan vinden. Vandaar de benaming '(fyto)geografisch arboretum'. De collectie is ingedeeld in veertig secties. De ene helft Noord-Amerikaans (de Nieuwe Wereld), de andere Europees en Aziatisch (de Oude Wereld). Het overgrote deel van de collectie is aangeplant in de beginjaren van het arboretum, tussen 1902 en 1912. Doorgaans kijk je dus tegen een majestueus volwassen bos op.

© Geografisch Arboretum Tervuren

In de winter zorgen de majestueuze dreven voor magnifieke plaatjes.

In de Far West van Amerika daal je af langs de Pacifische kust van Alaska, over Brits-Columbia, Washington en Oregon naar Californië. Je vindt er naast de misschien bekende douglas, hemlockspar, sitkaspar en levensboom, de statige edel- en reuzenzilverspar, de kustsequoia uit de Amerikaanse productiebossen, de mammoetboom en de begeleidende wieroekceder uit de Sierra Nevada. In de Rocky Mountains loop je tegen ponderosadennen en Colorado zilversparren aan. Aan de andere kant van de prairie vormen diverse soorten eik en esdoorn, es en berk, linde en kastanje, hickorynoot en verwante walnootsoorten, tulpenboom en magnolia, tupeloboom en trompetboom de prachtige loofbossen van het Appalachen-gebergte, de staten rond de *Great Lakes* en *New England*.

Je kan op zoek gaan naar de moseik en de kastanje-eik in Zuid-Europa, de ormoricaspar en de Hongaarse eik in de Balkan, de Atlas- en de Libanonceder in het Middellandse Zeegebied, de griffithden en de Himalaya ceder in de Himalaya. In het Verre Oosten herbergen vooral China en Japan talloze aantrekkelijke boomsoorten, waarvan deze namen misschien een belletje doen rinkelen: sikkelden, koekjesboom of katsoera, vaantjesboom, hemelboom, honingboom... Om er maar enkele op te noemen.

In de herfst word je overdonderd door de kleurenpracht in de lucht.

De Amerikaanse rode esdoorn in een vroeg herfstkleurtje.

Hoewel het domein van Tervuren altijd onderhouden en publiek toegankelijk is geweest, heeft het eigenlijke arboretum toch een flink aantal jaren in de onderste schuif gelegen. En onbekend maakt onbemind. Niemand kon nog zeggen wat er precies allemaal te vinden was. In het kader van een relatief recent gestart herwaarderingsproject loopt er

Een groep wierookceders, een bekend beeld uit het arboretum.

nu een integrale inventarisatie. Dieper in het bos, vaak verborgen achter manshoge bramen en windval, kwamen pareltjes aan het licht. Er wordt nu druk gewerkt aan een nieuwe catalogus. Op termijn komt er ook een betere ontsluiting en documentatie van het arboretum.

Maar laat dat u vooral niet weerhouden om het Geografisch Arboretum van Tervuren

nu al te bezoeken. De geïnteresseerde boomliefhebber kan er makkelijk dagen doorbrengen, maar ook voor een familie-uitstap loont het de moeite. Om het in al zijn pracht te ondergaan, moet je er eigenlijk tenminste vier keer naartoe: in de winter om de berijmde of besneeuwde hoge beukendreven te bewonderen, in de lente bij voorkeur vliegend boven de boomkruinen om de bloei op te snuiven, in de zomer struinend door het hoge gras in de dellen om de koninklijke bosranden op je in te laten werken en in de herfst trippelend over het bladertapijt om je in het hevige kleurenschaal, van heldergeel tot donkerpaars, onder te dompelen.

Voor een virtuele voorverkenning verwijzen we naar de website van een fan:

www.arboretum-tervuren.be.

Stuur jouw boomfoto en verhaal naar de redactie, hetzij via de post naar VBV, Geraardsbergsesteenweg 267, 9090 Gontrode of via e-mail naar wilfried.emmerechts@gmail.com.

VBV-actief: terugblik

LISELOT LEDENE

CO₂-bosplantactie

Dik 200 leerlingen van het Stedelijke Humaniora van Dilsen-Stokkem trostseerden op 19 november de wateroverlast om wildenthousiast 10 000 boompjes te komen planten in het CO₂-bos in Dilsen-Stokkem. De plantactie is een jaarlijkse traditie en kadert in het CO₂-bossenproject van Limburg.net. Daarmee wil de intercommunale de CO₂-uitstoot die haar werking veroorzaakt deels compenseren door de aanleg van nieuwe bossen en kortekomloophout. Samen

*Bestuurders van Limburg.net
en schepenen van Dilsen-Stokkem
planten de eerste boom.*

© VBV

met de leerlingen en VBV breidde Limburg.net het Stockheimderbosch langs de Boslaan met maar liefst vier hectare of 10 000 nieuwe boompjes uit. Een mooie aanvulling op het aansluitende bestaande domeinbos!

Lappersfort Zuurstofbos in Oostende

Op 21 november staken we de spades in de stevige poldergrond voor de aanplanting van het Lappersfort Zuurstofbos in Oostende! Lappersfort in Oostende? Jawel, weliswaar was het ingeza-

melde geld onvoldoende om enige tijd geleden het Lappersfort in Brugge volledig te redden, met de centen konden we toch in het stadsbos van Oostende terecht voor de aanleg van de Lappersfort Zuurstof Fabriek.

Yes we can! And we did it!

De nacht van 8 op 9 november plantten actievoerders in samenwerking met VBV een halve hectare bos op een braakliggend terrein vlak bij het Mexico-eiland in Antwerpen stad. Zo riepen ze op iets aan de schrijnende bostoestand van Vlaanderen te doen. Een beetje tot onze verrassing – het was immers een ‘illegale’ actie – reageerde de stad Antwerpen positief op het initiatief. De stadsdiensten gingen ter plaatse een kijkje nemen en gaan ondertussen de toekomstplannen voor het terrein en omgeving na. De

stad wil zelfs snel samen zitten met ons om een toekomst voor de bomen uit te stippelen. Uiteraard staat VBV volledig achter de actie: meer van dat, durven wij denken! We ondersteunden de jongeren met advies, materiaal en plantten zelf wildenthousiast mee. De overheid doet namelijk veel te weinig om de Vlaamse bossen te beschermen. Bovendien is er aan deze actie niets verkeerd. Het perceel waarop de bomen zijn geplant, ligt al jaren braak en de jongeren wilden zo het thema onder de aandacht brengen. Fantastisch toch!

Bedreigde Bossen Toer 2010

Het blijft een gesmaakt recept: 'VBV op tournee'. In 2004 ging VBV door Vlaanderen op 'Zonevreemde Bossen Tournee' om het dringende probleem van de zonevreemde bossen in Vlaanderen aan te kaarten. Anno 2010 is het probleem nog even problematisch, zo niet nog problematischer. Nog steeds is een derde (tussen de 40000 en 45000 hectare) van onze Vlaamse bossen (al dan niet acuut) bedreigd! Aan de basis hiervan ligt het inkleuren van de gewestplannen in de jaren 1970. VBV vraagt zich al jaren af waarom waardevolle bossen in het uiterst bosarme Vlaanderen niet beschermd worden? Je kwam het te weten tijdens onze Bedreigde Bossen Toer 2010. De toer deed in het najaar opnieuw iedere Vlaamse provincie aan. VBV zocht en vond (een makkie) er lokale actiegroepen die strijden voor ernstig bedreigde bossen. In Ieper bespraken we het Lappersfortbos, in Groot-Bijgaarden het Laarbeekbos bedreigd door de verbreding van de Brusselse ring, in Oost-Vlaanderen het be-

dreigde Scheutbos, in Kapellen het Klinkaardbos en in Stokrooie de Groene Delle. Per locatie gaven we het algemene kader: het belang van bossen wereldwijd en bij ons, het probleem van de bedreigde en zonevreemde bossen in Vlaanderen, ons reddingsplan voor de zonevreemde bossen en wat ieder van ons kan doen om het beleid op zijn verantwoordelijkheid te wijzen (een 'potloodje' of handtekening doneren aan onze 'Groene Potloden Campagne' kon al een bijdrage betekenen). Na de algemene kadering verzorgde de lokale actiegroep het verhaal van het lokale bedreigde bos: historiek en waarde van het bos, de plannen die het bos bedreigen en welke acties ondernomen werden/worden. In het Laarbeekbos en in Stokrooie gingen we ook op terreinverkenning.

De presentaties zijn te bekijken op www.vbv.be > beleid. Heeft u zelf een bedreigd bos in uw buurt, en wil u onze steun om dit te beschermen? Contacteer dan Liselot.Ledene@vbv.be of 09 264 90 50.

Camp(R)ing: actiekamp tegen de verbreding van de Brusselse ring

Op 27 en 28 augustus sloegen verschillende milieu- en mobiliteitsverenigingen hun tenten op aan de afrit Jette langs de Brusselse ring tijdens de actie Camp(R)ing. Met deze actie willen zij duidelijk maken niet akkoord te gaan met de plannen van de uitbreiding van de ring. De plannen rond de verbreding van de ring zijn weer een schitterend voorbeeld van een 'non-oplossing': het werd reeds meermaals aangetoond dat meer wegen niet naar Rome leiden, maar wel tot meer verkeer, meer files en meer fijn stof!

Ook VBV was van de partij: we kwamen er langs met onze Bedreigde Bossen Toer 2010. Want, jawel, voor deze megalomane plannen van de overheid moet opnieuw waardevol bos sneuvelen: vijf hectare van het prachtige Laarbeekbos, de groene buffer voor het UZ Jette en bovendien Europees beschermd gebied. Waanzin!

Dat er zoveel bossen bedreigd zijn in Vlaanderen vonden ook de VRT en Radio 1 op zijn minst bedenkelijk.

Supergeslaagde Week van het Bos 10-17 oktober 2010

Traditioneel wordt de herfst op gang geschoten met de spetterende 'Week van het Bos'. Ook dit jaar was deze campagne van de VBV en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) een gigantisch succes. Meer dan 7 000 mensen sloten op 17 oktober de 32ste Week van het Bos feestelijk af in het Zoniënwoud. Die recordopkomst danken we aan de samenwerking met de Gezinsbond, dé vereniging in Vlaanderen die pleit voor een kind- en gezinsvriendelijke samenleving. Het ruime activiteiten aanbod (meer dan tweehonderd (bio)diverse activiteiten verspreid over het land), de jaarlijkse gezinsdag van de Gezinsbond in het bos en het mooie weer maakten van de tweede week van oktober een supergesmaakte Week van het Bos editie. Het succes van **(ge)Zin in Zoniën!** en de Week van het Bos in het algemeen onderstreept het grote draagvlak voor bos in Vlaanderen. De doelstelling om zo veel mogelijk mensen – jong en oud – in geuren en kleuren te laten kennismaken met de Vlaamse bossen en natuurgebieden is dus glansrijk geslaagd! Gemist of al heimwee? Volgende jaar verwachten we je tussen 9 en 16 oktober opnieuw in het bos!

BIODIVERSITEIT IN GEUREN EN KLEUREN

Op 7 oktober 2010, drie dagen voor de eigenlijke start van de Week van het Bos, nodigden VBV en het ANB zes sprekers van diverse pluimage uit naar Brussel om tijdens een informatienamiddag een toelichting te geven over het thema 'biodiversiteit'. Na een algemene stand van zaken, toonden drie praktijkvoorbeelden hoe we biodiversiteit concreet kunnen beschermen. Als slot zoomden we in op het Vlaams bosreservaten netwerk en de

© Griet Buysse

bijdrage ervan voor het behoud van biodiversiteit. Een honderdvijftigtal mensen staken heel wat op tijdens de gesmaakte presentaties.

Deze kan je samen met een samenvattend verslag downloaden op de website van de Week van het Bos:
www.weekvanhetbos.be.

BOS- EN NATUURSPLEN IN GEUREN EN KLEUREN

Een bont gezelschap van bos- en natuurgidsen, leerkrachten, studenten, educatoren... trok op 22 september naar de Hoge Rielen om er kennis te maken met enkele bos- en natuurspelen. Het schitterende nazomerse weertje zorgde voor een goede sfeer. De leid(st)ers van de workshop stuurden de 55 deelnemers met een bagage vol leerrijke tips en een plezante ervaring rijker naar huis, klaar voor hun Week van het Bos activiteit.

Meer info over het vormingsmoment en de workshops vind je op de Week van het Bos website:
www.weekvanhetbos.be.

Bezoek aan boomkwekerij Sylva

Op 18 september trok VBV naar één van de grootste boomkwekerijen van Vlaanderen: Sylva. Na een warme verwelkoming leidden Marc Van Hulle en Jan Coussement ons rond in hun bedrijf. Zowel over de opkweek van het plantsoen op de velden als over het uitgebreide machinepark kregen we deskundige uitleg. We mochten zelfs rondsnuffelen in het moederhuis van het bedrijf maar het geheime recept, de techniek om

© Lotte Van Nevel

het kiemen van zaden te beïnvloeden, wilden ze nog net niet aan onze neus hangen. Een dertigtal geïnteresseerden zag dat het goed was.

Tropisch Bos Quiz

Ondanks de ietwat contradictoische weercondities in een ondergesneeuwd Gent was vrijdag 17 december was voor vele quizfanaten onder jullie HET hoogtepunt van het jaar. Tijdens de derde editie van de tropisch bosquiz streden 28 teams om prachtige prijzen. Na de themarondes 'aarde', 'water', 'lucht' en 'vuur' met tussen door de fantastische zeeslagronde, oxoronde en puzzelronde toonde de ploeg met klinkende naam 'The quick brown fox jumps over the lazy dog' zich de sterkste. Zij mogen een jaar lang genieten van de overwinning. Begin alvast ijverig te studeren om hen volgend jaar van de troon te stoten! De opbrengst van de quiz gaat integraal naar Trees for Farmers in Ethiopië.

© Bert Reubens

Nieuwe speelzone in het Kloosterbos

Op 15 oktober 2010 werd in het Kloosterbos (Wachtebeke) een nieuwe speelzone van bijna negen hectare officieel geopend. Alle leerlingen van het vierde leerjaar van Zelzate en Wachtebeke speelden er wildenthousiast de speelzone in. Heksen en levende bomen zorgden voor een onvergetelijke dag voor 280 kinderen. Voortaan wijzen zwarte spechten, reeën en andere bosdieren van op hun totempalen de spelende kinderen de weg door deze avontuurlijke en natuurlijke speelzone. Picknicken, of gewoon even uitblazen, kan op de nieuwe, artistieke houten tafel gemaakt door de studenten van de Academie voor Beeldende Kunst (Gent). Deze inspeeldag was het slot van het project van VBV 'Werk maken van een speelbos voor het Kloosterbos te Wachtebeke'.

En nu: op naar het Kloosterbos en spelen maar!

Meer info: www.oost-vlaanderen.be > wonen & milieu > milieu > natuur en landschap > Aankoop en beheer natuurgebieden en provinciale domeinen

Groene kleurpotloden: apotheose in Gent

Op zaterdag 16 oktober sloten we de Groene kleurpotloden campagne voorlopig af op de Groentenmarkt in Gent. Met deze campagne zamelden JNM en VBV kleurpotloden in om de bossenkaart van Vlaanderen volledig groen in te kleuren. Zo sporen we de ministers aan een oplossing te vinden voor de met kap bedreigde zonevremde bossen in Vlaanderen. De voorbije vijf maanden doneerden bijna 20 000 mensen hun groene potloden. Bijna 20 000 stemmen dus voor een groener Vlaanderen. We overhandigden alle potloden aan de kabinetten Leefmilieu en Ruimtelijke Ordening. Het kabinet van Ruimtelijke Ordening kreeg meer potloden want dat is nu aan zet om de slijper ter hand te nemen en het kleuren aan te vangen. Aan de bevoegde ministers Muyters

© VBV

en Schauvliege vragen wij eigenlijk niet eens zoveel, gewoon maar vijf minuutjes politieke moed om te doen wat de Vlaamse overheid ons al 16 jaar belooft: meer en beter bos! Haal de slijpers boven en kleur die ruimtelijke bedreigde bossen groen! Buiten de lijntjes kleuren blijft sterk aangeraden...

Meer info over ruimtelijke bedreigde (zonevremde) bossen:
www.vbv.be > bedreigde bossen

VBV actief: vooruitblik

Bosweekend

Neen het is geen grap, op 1 en 2 april nodigt VBV je opnieuw uit in het bos voor het enige, echte Bosweekend 2011. Een toffe reünie voor oud-gedienden van de VBV, een eerste kennismaking met onze vereniging voor wie ons nog niet zo goed kent... Dit jaar gaan we op verkenning in Heuvelland (Westouter): één van de bosrijkere omgevingen van West-Vlaanderen gekend voor zijn mooie voorjaarsbossen. Samen met andere enthousiaste bosliehebbers zullen we de bossen in de ruime omgeving verkennen: beheerwerken, bosexcursies, een kennismaking met natuurfotografie, ... Voor els wat wilgs dus!

© VBV

Dit weekend gaat door in samenwerking met het Centrum Voor Natuur- en Milieueducatie (CVN).

Wil je mee? Schrijf je als de bliksem in bij kathleen.delooze@vbv.be (09 264 90 55)!

Voorjaarswandeling in het Raspaillebos

Tijdens het voorjaar van 2010 werden we volledig meegezogen in het blauwe kleurenspektakel van het Hallerbos. Dit jaar trekken we naar het Raspaillebos in Grimminge. Het bos is legendarisch omwille van heroïsche klimpartijen op de bosberg tijdens de Ronde van Vlaanderen. Maar minder bekend is de ook daar zeer uitbundige voorjaarsflora die er de bosbodem van maart tot mei omtovert tot een prachtig veranderend kleurenpalet. We spreken op zondag 17 april af om 14u15 aan NME De Helix (Hoogvorst 2, 9506 Geraardsbergen-Grimminge).

© Lotte Van Nevel

Bosgids en kleurenexpert van dienst is Johnny Cornelis. Hij troont ons mee voor een boeiende en meeslepende wandeling, een waar genot voor al je zintuigen. Einde is voorzien rond 17u.

Week van het Bos 9 tem 16 oktober 2011

De Verenigde Naties riepen 2011 uit tot het Internationaal Jaar van de Bossen. Uiteraard laten we dit niet aan onze neus voorbijgaan. Dit jaar zal de Week van het Bos een kijkje nemen over de grenzen heen: van het bos in je buurgemeente tot het tropisch regenwoud. Benieuwd wat de bossen in de wereld voor ons betekenen en vice versa? Hou je dan klaar: 2011 wordt een leerrijk jaar voor jou! **Al plannen voor een activiteit?** Laat het ons weten. Binnenkort ontvangt iedere gemeente een oproepbrief om activiteiten te organiseren tijdens de Week van het Bos (9 t.e.m. 16 oktober). Met vragen of suggesties kan je steeds terecht bij Emma Denorme en Sander Van Daele (09 264 90 57), mail naar weekvanhetbos@vbv.be of neem een kijkje op www.weekvanhetbos.be.

De Week van het Bos is een campagne van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en de Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV).

Internationaal Jaar van de Bossen

1 januari: de start van een nieuw jaar, en dit keer een bijzonder jaar: want de VN riep 2011 uit tot het Internationaal Jaar van de Bossen. Onder het motto **Forests for People** wil de VN het bos in de kijker zetten en de krachten bundelen voor duurzaam debat en ontwikkeling van de bossen, overal ter wereld. Met het Internationaal Jaar van de Bossen zetten verenigingen wereldwijd gezamenlijk in op de bewustwording rond het belang van bos en duurzaam bosbeheer en de realisatie van bosuitbreiding. Laat dit net de doelstellingen zijn die reeds veertig jaar de werking van VBV drijven. VBV wil deze kans niet missen: in 2011 zetten we alle hens aan dek!

Bovendien roepen we alle verenigingen, organisaties, en bedrijven in Vlaanderen op om van 2011 een bosjaar te maken om niet rap te vergeten! Wil jij iets doen met je vereniging of je bedrijf? Neem dan snel contact met ons op, via Lislot.Ledene@vbv.be of 09 264 90 50.

Kathleens column

Sinds enige tijd versterkt Kathleen De Looze ons secretariaat. Als een eiland van rust staat ze bij wijlen geamuseerd te kijken op al dat zot geweld dat door onze kantoren in Gontrode snelt. Maar het secretariaatswerk belet haar niet om te luisteren en te kijken, om regelmatig het bos te bezoeken, én om haar potlood te scherpen voor een vlot geschreven bijdrage met gedachten over het bos en hoe we ermee omgaan. Kathleens column was geboren...

BOSZOT

Er is alweer een jaar voorbij gevlogen: hét moment voor een verre terugblik, naar de Week van het Bos 2000, toen ik voor het eerst peutertjes-met-laarsjes naar het bos voerde. Het was de startrit van de jaarlijkse *Week van het Boskaravaan*, waarbij ik mij tien jaar lang zou aansluiten. Juffen, mama's, papa's, oma's, opa's die – met vier kindjes op de achterbank – in colonne richting bos reden. Jarenlang dezelfde vrijwilligers, altijd even enthousiast. Met een glimlach die zelfs niet week, toen de kleintjes tijdens de terugrit, hun besmeurde sokken aan onze zetels schoonwreven. Gelukkig waren we zo vooruitziend geweest om hun laarzen tijdig uit te trekken en in een doos in de koffer te werpen. Geen gemakkelijk karweitje, laarsjes loswrikken zonder voetjes te breken: elk jaar waren er kinderen bij die te strakke laarsjes aan hadden en bovendien weigerden om hun voet te bewegen.

De grootte van de laarzen zagen we met jaren toenemen en ook de woordenschat ging in stijgende lijn. In de kleuterklas werd het bos omschreven als *leuk*. In het tweede leerjaar waren ze nog altijd even kort van stof: *tof*. De samenvatting van een bosbezoek in het vierde vereiste al enige talenkennis: *cool*. Het hoogtepunt van de lagere school was de openlucht-

klas naar Spa in het zesde: *megacoole* randanimatie. Het bos najaar 2010? *Zotplezant!*

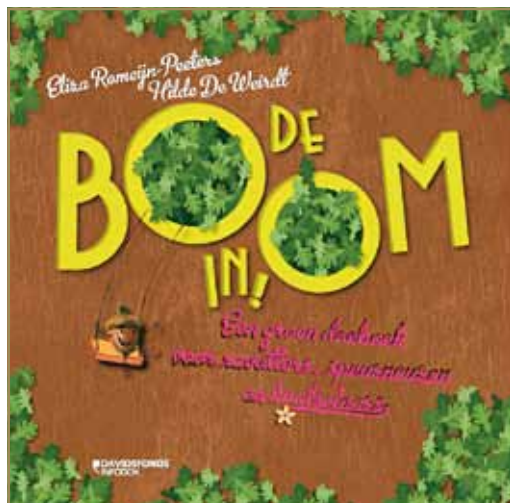
De uitgesproken verandering van woordenschat hangt samen met de stap naar het middelbaar die ze hebben gezet. *De nieuwe school? Zottof! Twee keer per week conditietraining in het bos*. Het bewijs: de lichtblauwe school T-shirt die gekreukt en vol met modderspatten uit de turnzak wordt getrokken. *Zal 't lukken, ma, om mijn T-shirt en loopschoenen tegen overmorgen zotproper te krijgen?*

De juf natuurwetenschappen heeft alvast goede punten gescoord want ze heeft haar eerstejaars (laarzen verplicht!) meegenomen voor een biotoopstudie in het bos. Met een multimeter hebben ze de temperatuur, lichtsterkte en vochtigheid gemeten. De bodemhardheid viel op bepaalde plekken tegen: 4,5 cm, geen begroeiing mogelijk. Als afsluiter werden de bodemdieren gedetermineerd: de zwarte kortschildkever was zo *zotspeciaal* dat zelfs de juf hem voor het eerst in levende lijve zag.

Zotraar, grapte onze zoon, toen ik deze column onder zijn neus schoof. Wat er op neer komt dat ik je met een gerust gemoed en in naam van het ganse VBV-team een *boszot 2011* mag toewensen.

De Boom in!

Heb jij ook mooie jeugdherinneringen aan kampen bouwen in het bos, lange boswandelingen op de schouders van je vader of takkengevechten? Vast wel, want kinderen beleven doorgaans veel plezier aan een bosbezoek. Een bos oefent een bijzondere aantrekkingskracht uit op kinderen. Een bos is altijd wel een beetje mysterieus, en soms, heel soms, zelfs een heel klein beetje eng. Maar het is vooral een wondere wereld, waar het avontuur achter elke stam te vinden is, waar kinderen mooie glanzende kevertjes op hun pad tegenkomen en waar grote pad-denstoelen als paraplu's op de stam van een woudreus groeien.

Toch lijken steeds minder kinderen en hun ouders de weg naar het bos te vinden. Kinderen denken dat een boswandeling saai is. Of ouders gaan ervan uit dat hun kinderen er maar niets aan vinden en verkiezen daarom al snel een uitstapje naar een speeltuin boven een bosbezoek. Dat is jammer, want elk bos bezit genoeg verrassingen om van elke wandeling een spannende, boeiende of gewoon

leuke tocht te maken. Bovendien is het heel belangrijk dat kinderen van jongs af aan de kans krijgen om op speelse wijze bossen te ontdekken.

SPELEN IN BOSSEN IS LEUK!

Spelen in bossen, en in natuur in het algemeen, is heel erg leuk. Maar wat maakt spelen in de natuur zo onvergetelijk? Onder andere de vrijheid die de kinderen ervaren, draagt daar toe bij. Zo bestaat er bijvoorbeeld geen spelregel die bepaalt wat je precies met eikels moeten doen, of met een beekje dat je pad kruist. Kinderen bepalen zelf wat ze aandurven en waar ze zin in hebben. Kinderen genieten ook van de geborgenheid die ze vaak in de natuur vinden: holletjes onder een struik, een zelfgemaakt kamp... Verder houden kinderen van losse materialen waar ze zelf mee aan de slag kunnen zoals zand, takken en bladeren. En tenslotte fascineert de verrassing die de natuur biedt alle kinderen. Elk spel is een ontdekkingstocht. Hef een steen op en je vindt duizendpoten en andere kriebeldiertjes,

© Els Janssens

Boskunst, een verrassing voor wandelaars.

Taarten voor vogels.

tijdens het spelen ruik je plots een zoete geur of hoor je een mooi fluitconcert, de beek blijkt vol leven te zitten...

VERTOEVEN IN HET BOS IS GEZOND!

Veel mensen kennen de natuur als een plek om tot rust te komen en te herstellen van dagelijkse stress. Het laat ons toe te ontsnappen aan de alledaagse drukte en geeft ons de mogelijkheid te ontspannen. Wist je dat dit rustgevend gevoel meer is dan een subjectieve gewaarwording? Natuur verhoogt je levenskwaliteit écht: groen vermindert de stress, mensen die in een bosrijke omgeving wonen, bewegen meer, kinderen hebben er minder last van astma en ADHD... Maar er is meer. Bij kinderen die regelmatig spelen in een natuurlijke omgeving, zoals een bos, stelt men een verhoogd verantwoordelijkheidsgevoel en zelfvertrouwen vast. Bovendien leren ze beter omgaan met risico's.

VAN BOSWANDELINGEN WORD JE SLIM!

De natuur is ook een zeer leerrijke omgeving. Een kind dat zelf onder een dode boomstronk een pissebed vindt, vergeet nooit meer dat deze diertjes donkere en vochtige plekken opzoeken. En zo zijn er heel wat interessante ontdekkingen te doen in een bos. Willen we dat de toekomstige generatie met zorg omspringt met zijn natuurlijke omgeving? Dan moeten we hen nu de kans geven om die fascinerende wereld te ontdekken en te leren kennen. Kinderen die regelmatig op speelse wijze in bossen en natuurgebieden vertoeven, ontwikkelen interesse in en respect voor hun natuurlijke omgeving. Een boswandeling is dus niet alleen leuk en gezond, het draagt ook bij tot een bewuste houding van kinderen en hun ouders ten opzichte van de natuur om hen heen.

© Mich Van Den Bergh

Heerlijk genieten onder de bladeren.

Boswandelingen zijn ook het geschikte moment om kinderen van jongs af aan enkele bosregeltjes bij te brengen. Door kinderen op jonge leeftijd vertrouwd te maken met deze regeltjes, leren ze deze te respecteren zonder daarbij in te boeten op plezier. Weten jouw kinderen, leerlingen of vriendjes bijvoorbeeld al dat ze braambessen en andere bessen best eerst grondig wassen of koken voor ze ze opeten? En dat ze na een boswandeling best een tekencontrole uitvoeren? Of dat volgens de wetgeving onze Vlaamse bossen enkel toegankelijk zijn op de boswegen en in speelzones?

DE BOOM IN!

Kortom, tijdens een boswandeling valt er heel wat te beleven en te leren. Voor wie het bos, samen met kinderen, wil ontdekken schreven VBV en de Gezinsbond De Boom In! (uitgeverij Davidsfonds). Met ideeën uit dit boek overtuigen we ouders en hun kinderen dat wandelen helemaal niet saai is. Elke boswandeling wordt een schitterende ontdekkingsreis voor het hele gezin. Je krijgt tips om

tijdens of na je wandeling in het bos mee aan de slag te gaan. Dat wordt smullen en sneukelen, voelen en ruiken, klimmen en kruipen, luisteren en speuren, rennen en dansen, verkleiden en verstoppelen...

BESTELLEN

Zin om met De Boom In! het bos in te trekken? Stort dan € 14,00 (leden) of € 17,50 (niet-leden) (inclusief verzending) op BE20 4483 6053 5156 (BIC: KREDBEBB) van de VBV, met vermelding van 'de boom in'. Ben je lid van VBV? Vermeld dan ook jouw lidnummer. De korting voor leden is niet cumuleerbaar met andere acties.

WEDSTRIJD

Stuur voor 11 februari een mail naar info@vbv.be, met een originele reden waarom jij vindt dat boswandelingen belangrijk zijn voor kinderen. Het VBV-lid met de leukste inzending belonen wij met een gratis exemplaar van De Boom In!

© Luc Peeters

Een ketting van zaden en bladeren.

De tijd takt, mevrouw de minister: Vlaanderen ontbost 1,5 voetbalveld per dag!

LISELOT LEDENE

Het is een jaarlijkse traditie: tijdens de Week van het Bos overhandigt de VBV haar Bosbarometer, een overzicht van de belangrijkste bostrends van de afgelopen jaren, aan de minister van Leefmilieu Joke Schauvliege. Helaas lijkt het ook een jaarlijkse traditie te worden om met ontluisterend en slecht nieuws uit te pakken. In 2009 werd er in Vlaanderen maar liefst 291 hectare ontbost en ligt de beloofde bosuitbreiding nog steeds quasi stil. Vlaanderen ontbost vandaag aan een razend tempo: meer dan 1,5 voetbalveld bos sneuvelt bij ons per dag! Deze ontbossingen worden bovendien steeds minder gecompenseerd door nieuw bos: in Vlaanderen kwam er in 2009 slechts 203 hectare nieuw bos bij. Netto hebben we dus bijna 90 hectare bos verloren.

Met de Bosbarometer trekt de VBV aan de alarmbel: **SOS BOS!** De cijfers over de evolutie in bosoppervlakte van de laatste 4 Bosbarometers spreken boekdelen: 2006: +224 ha; 2007: +130 ha; 2008: -4 ha; 2009: -88 ha... En dat terwijl West-Europese landen met een vergelijkbare bosoppervlakte elke dag bewijzen dat een krachtadig bosuitbreidingsbeleid echt wel mogelijk is én dat het bovendien goed is voor de levenskwaliteit en welvaart van de bewoners. Binnenkort worden we de absolute hekkensluis van het Europese bospeloton. Het is overigens tekenend dat Vlaanderen met deze negatieve trend in Europa totaal alleen staat: er is de voorbije twintig jaar meer dan 2 miljoen hectare Europees bos bijgekomen en de oppervlakte bijkomend bos stijgt nog elk jaar op ons continent.

Het Structuurplan Vlaanderen beloofde ons in 1994 10 000 hectare extra bos tegen 2007. Documenten zoals het Vlaamse Regeerakkoord, de Beleidsnota Leefmilieu en Natuur 2009-2014, Vlaanderen in Actie (VIA) en PACT 2020 staan bol van beloftes en engagementen om voor een beter bos en een betere natuur te zorgen. VBV constateert dat het bij al die beleidsdocumenten toch vooral de harde ontwikkelingen zijn die prioritair worden gerealiseerd, en dat de beleidsmaatregelen die nodig zijn om de engagementen voor bos waar te maken, stevast uitblijven.

VBV en de bomen roepen de Vlaamse Regering op om snel de gepaste (en gekende) maatregelen te nemen om de gekende obstakels voor een degelijker bos- en natuurbesluit weg

te nemen. In haar September-verklaring engageerde onze Regering zich recent voor meer Bruto Nationaal Geluk. VBV gelooft rotsvast dat een groenere en gezondere leefomgeving ook bijdraagt tot dat gelukkig Vlaanderen, en vraagt met aandrang dat de Vlaamse Regering haar eigen engagementen op dit vlak snel nakomt. Zopas is het Internationaal Jaar van de Bossen van start gegaan. Laat het uitblijven van de nodige maatregelen tijdens de voorbije jaren in dit kanteljaar 2011 geen schuldig verzuim worden.

Naast onze Bosbarometer 2010 lanceerden we dan ook tien dringende acties, tien eisen die het bos in Vlaanderen vraagt aan haar ministers. De Minister van Leefmilieu en Natuur Joke Schauvliege en haar collega's Minister Philippe Muyters van Ruimtelijke Ordening en Minister-President Kris Peeters, ook bevoegd voor Landbouw en Plattelandsbeleid, kunnen best dringend aan de slag gaan. Want de tijd takt en ons geduld noch dat van het bos is oneindig.

Als het aan het bos lag... zouden volgende acties onmiddellijk ingang moeten vinden:

- De huidige trend van netto ontbossing in Vlaanderen moet onmiddellijk stoppen en omgezet worden in een ambitieus Vlaams bosuitbreidingsprogramma.
- Het ontbossingsverbod in het Bosdecreet is – door het veelvuldig toelaten van aantal uitzonderingssituaties – stilaan geëvolueerd tot een lege doos. De Vlaamse Regering moet dringend werk maken van een nieuw efficiënt ontbossingsverbod in

*Heel veel rood op de kaart met zonevreemde bossen van Vlaanderen.
Mission Impossible?*

Vlaanderen, waarop weinig uitzonderingen mogelijk zijn.

- Wanneer er toch ontbost wordt, moet er op korte termijn en op het terrein een gelijkwaardig compensatiebos (kunnen) aangelegd worden.
- Privé-grondeigenaars die willen bebossen, stuiten vandaag op een complexe administratieve molen, en worden bovendien heel vaak geconfronteerd met negatieve beslissingen of adviezen, die hun bebossingsplannen fnuiken. Er is dus dringend nood aan een eenvoudiger en flexibeler vergunnings- en subsidiebeleid voor bosuitbreiding door privé-personen.
- De Vlaamse overheid bebost zelf niet meer: in 2009 werd amper vijf hectare grond voor nieuw bos en tien hectare grond voor compensatiebos door de Vlaamse overheid aangekocht. Er is dringend nood aan een nieuwe focus van de beschikbare middelen en menskracht, zodat er ook opnieuw een dynamische verwervingspolitiek voor bosuitbreiding door de Vlaamse overheid zelf kan gevoerd worden.

- Maak werk van de stadsbossen: in VIA en PACT 2020 verbindt de Vlaamse Regering er zich toe om tegen 2020 in de helft van de Vlaamse steden een stadsrandbos te ontwikkelen. Nog tien jaar te gaan...
- Het Boscompensatiefonds moet dringend geactiveerd worden, en ook opengesteld voor andere partijen die bossen willen aanleggen.
- Zoals (zestien jaar geleden) beloofd moet er ruimte gemaakt worden voor de beloofde meeroppervlakte bos (en ook natuur) in de Vlaamse bestemmingsplannen. De beloftes voor bijkomende natuur en bos vloten helemaal niet: slechts een derde van de beloofde oppervlakte natuur en amper een vijfde van de beloofde bossen is momenteel ingekleurd. In 2009 werd geen enkele hectare bijkomend bosgebied afgebakend in de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Er is dus dringend nood aan een inhaalbeweging zodat ook de beloofde 10 000 hectare extra bos en 35 000 extra natuur planologisch gerealiseerd worden.
- Vandaag is nog steeds circa 45 000 hectare van onze Vlaamse bossen ruimtelijk bedreigd (zonevreemd) en circa 8 000 hectare van deze bossen liggen in echt harde bestemmingen zoals woon(uitbreidings)gebied en industriezone. De Vlaamse Regering heeft zich geëngageerd tot het zoeken van een oplossing voor deze waardevolle en zeer bedreigde zonevreemde bossen, en VBV heeft hier recent een aantal zeer constructieve voorstellen voor gedaan. De bevoegde ministers moeten nu dringend een reddingsplan voor onze bedreigde zonevreemde bossen uitwerken en voorstellen.

- De bevoegde Vlaamse ministers van respectievelijk Leefmilieu en Natuur, Ruimtelijke Ordening en Landbouw en Plattelandsbeleid moeten samen dringend een 'Bossenteam' oprichten dat een geloofwaardig traject kan uitstippelen om tot de beloofde bosdoelstellingen (10 000 hectare extra bos, maar ook een stadsrandbos voor de helft van alle Vlaamse steden) te komen, en de obstakels te detecteren, ze te benoemen en er oplossingen voor aan te bieden.

Lees de volledige Bosbarometer 2010 en het Tienpuntenprogramma op www.vbv.be/bosbarometer en www.vbv.be/beleid.

Zout op het woud

PIERRE KESTEMONT, LOTTE VAN NEVEL & SANDER VAN DAELE

Zout was in december 2010 niet uit het nieuws te bannen: “Al 11.400 ton zout gestrooid” (Belga, 2 december), “Gemeenten sprongen te kwistig om met zout” (vrt, 27 december), “Enkel nog zout voor grote wegen” (De Tijd, 25 december), “28.000 ton zout voor steden en gemeenten gevonden ... in de Bahamas” (DeMorgen.be, 25 december)... De strooidiensten strooiden deze winter al ettelijke tienduizenden tonnen strooizout op de Vlaamse wegen. Het kan niet anders dan dat deze hoeveelheden een invloed hebben op onze omgeving. En net zoals bij mensen die door een te zoute voeding last krijgen van een te hoge bloeddruk, is deze invloed voor de meeste planten en dieren negatief.

ZOUT VERGIFTIGT BOMEN

Het zoute smeltwater verstoort het chemische evenwicht in de bodem en leidt zo tot allerlei nadelige gevolgen voor bomen. Zo verstoort de verhoging van de zoutconcentratie onder andere de verdeling van de voedingsstoffen in de bodem: bomen krijgen het moeilijker om via hun wortels essentiële voedingsstoffen op te nemen. Daarnaast belemmert meer zout in de bodem ook de wateropname door de wortels. Bomen worden daardoor verplicht water met chloride op te nemen. Dit weliswaar essentiële sporenelement kan bij een overdosis vergiftigend uitpakken en zich ophopen in de bladeren. Deze ophoping veroorzaakt bij een lichte belasting een geelverkleuring van de bladrand. Bij zwaardere belastingen worden de bladranden bruin door verdroging. Uiteindelijk kan het hele blad verwelken. Bij een zeer hoge zoutbelasting verdorren de bladeren zelfs al voordat ze goed en wel uit de knop zijn gekomen. Het zout kan ook leiden tot ‘wonden’ op twijgen, waar schimmels kunnen toeslaan. Deze vergiftiging kan jarenlang aanslepen bij bomen aangezien ze enkel via bladval het overtollige choride kunnen kwijtraken.

Langs wegen waar met hoge snelheid gereden wordt kan ook opspattend zout tegen de stam door verdroging tot schade leiden. Alle boomsoorten kunnen last ondervinden van hoge zoutconcentraties maar eiken, elzen, berken, abelen, esdoorns en robinias lijken zout toch beter te verdragen dan andere soorten.

Een belangrijk middel om bomen te beschermen tegen een teveel aan strooizout is het afschermen van de groeiplaats van de weg. Een verhoogde groeiplaats belet smeltwater in de berm te lopen. Hoge stoepranden geleiden het smeltwater richting riolen die het vervolgens afvoeren. Spijtig genoeg gebeurt die afvoer op veel plaatsen nog steeds via de natuurlijke waterlopen. Het biologisch leven in die beken krijgt het dan hard te verduren.

PEKELPLANTEN KOLONISEREN VLAANDEREN

Niet alle planten hebben last van verhoogde zoutconcentraties. Sommige planten die van nature voorkomen op standplaatsen waar ze sterk worden blootgesteld aan zout, zien hun kans schoon en slagen er zelfs in om onze ‘gepekeld’ wegbermen te koloniseren. Zo werd

onlangs in de middenbermen van de E40, de E17, de E313 en de E314 een plant ontdekt die normaal voorkomt in zoute Oekraïense steppen, langs oevers en in woestijnen met een zilte bodem. Het gaat om een eenjarige meldesoort die tot twee meter hoog wordt, vruchten in twee afmetingen produceert en spiesvormige bladeren heeft. De plant heeft (nog) geen Nederlandse naam maar heet in het Engels *two-scale saltbrush*. Wellicht kon de plant via het wegtransport tot bij ons geraken. Ook in Nederland werd de soort recent ontdekt en in Duitsland en Spanje ruikt de soort al tientallen jaren op.

Deze soort is lang niet de enige. Enkele 'pekelplanten' die vroeger enkel voorkwamen aan onze kust waar de Noordzee voor een natuurlijke hogere zoutconcentratie zorgt, zijn al jaren bezig Vlaanderen te koloniseren richting binnenland. Zo vind je nu op talloze plaatsen langs de snelwegen Deens lepelblad en herts-hoornweegbree. De afstand Noordzeestrand – Vlaamse binnenland valt natuurlijk wel in het niets bij de afstand Vlaanderen – Oekraïne. Niet toevallig vertoont het kolonisatiepatroon van deze soorten grote gelijkenissen met de ligging van onze belangrijkste snelwegen.

HET HALLEROFYTENBOS EN HET ZONIËNZOUT

Bosbomen blijken veel beter gebufferd dan solitaire laanbomen. Bij bosbomen zien we slechts zelden direct zichtbare, ernstige zoutschade. Dat wil uiteraard niet zeggen dat die schade niet aanwezig is en de boom intussen niet verzwakt. De grote versnippering van onze Vlaamse bossen met dank aan onder andere ons zeer dichte wegennetwerk maakt bovendien dat grote hoeveelheden smeltwater in onze bossen en meer bepaald onze bosbeken

© iStockphoto

terecht komen. Afhankelijk van de wegcategorie, de hydrografie en het type rioleringsstelsel kon soms al een goede oplossing worden gerealiseerd. Op andere plaatsen is dat moeilijker. De beheerregio Groenendaal van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) heeft in de Vlaamse rand rond Brussel met het Hallerbos en het Zoniënwoud boscomplexen in beheer waar de problematiek zich scherp stelt.

Het Hallerbos wordt doorsneden door de Ring rond Brussel, daar is hij weer... Tot 2008 liep

het oppervlaktewater afkomstig van dat gedeelte van de Ring in de Steenputbeek. In de beek troffen onderzoekers populaties van beekprik en rivierdonderpad aan, beiden Rode Lijst- en Habitatrichtlijnsoorten. Maar tegelijkertijd gaven opeenvolgende metingen ook enorme zoutbelastingen aan. Berekeningen schatten de zoutlozingen in de bovenloop van de Steenputbeek op ongeveer 14 ton voor een gemiddelde winter... Dat resulteerde in metingen tot 5 gram zout per liter water in de beek. Vanaf die grens wordt de zoutconcentratie voor het waterleven echt een probleem.

Al snel kwam men tot de conclusie dat het beter zou zijn om het zoute smeltwater van de Ring over te pompen naar het nabijgelegen rioleringsstelsel dat aangesloten is op het waterzuiveringsstation van Halle. Concreet werd dit in 2008 opgelost door de bouw van een open wachtbekken van 1100 kubieke meter dat de piekdebieten opvangt en van waaruit het zwarte (letterlijk!) water opgepompt wordt naar het rioleringsstelsel 800 m verderop. Nu, twee jaar na de constructie van het wachtbekken, zijn nog geen nieuwe afvissingen gebeurd. De vispopulatie werd dus nog niet gecontroleerd. Maar kleine steekproeven geven wel goede hoop dat de zoutconcentraties in de Steenputbeek aanzienlijk gedaald zijn. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) deed afgelopen jaar gedetailleerde metingen, die precies zullen aantonen wat intussen bereikt is.

Het oppervlaktewater van de Ring en de E411 stroomt ook het Zoniënwoud binnen. Een gelijkaardige oplossing zou daar uiteraard ook meer dan welkom zijn. Alleen is het daar technisch veel moeilijker: zowel de afstand waarover de weg doorheen het bos snijdt, als

de afstand tot de riolen is veel groter dan in het Hallerbos. De verschillende lozingspunten zijn ook telkens anders aangelegd. Maar op verschillende punten, op elk van de drie gewesten trouwens, komt het afstroomwater van de snelwegen gewoon ongezuiverd het bos in. Zowel in de zomer als in de winter zorgt dit voor zwart water. Mét de zoutbelasting in de winter uiteraard.

Voor kleinere wegen is de situatie helemaal anders. De hoeveelheden gestrooid zout zijn er lager, maar vaak zijn er ook nog minder goed uitgebouwde of helemaal geen rioleringen. Tijdens de winter van 2009-2010 voerden de strooidiensten in de Duboislaan, een lokale verbinding van Groenendaal (Hoeilaart) naar Sint-Genesius-Rode doorheen het Zoniënwoud (met een lengte van ongeveer 3,5 km), ongeveer vier ton zout uit over de weg. Alle oppervlaktewater komt rechtstreeks in het bos terecht. Het merendeel komt in de bovenloop van de IJse terecht, die daar een aantal cascadevijvers vormt. Omdat men ook daar negatieve gevolgen voor het waterleven vermoedde, werden alternatieven onderzocht. Het minst belastende voor het ecosysteem, en technisch meest haalbare bleek een 'beperkte winterdienst' zijn. In principe wordt dan geen zout gestrooid. Op een gecompacteerde sneeuwlaag of een ijslaag kan eventueel droog zand gestrooid worden.

Ook door het Hallerbos lopen lokale wegen als de Vlasmaktdreef en Lorkendreef. Het verkeer is daar wel minder druk dan in de Duboislaan. Tijdens de opmaak van het bosbeheerplan Hallerbos 2008-2028 onderzochten de beheerders ook de problematiek van de zoutbelasting. In afspraak met de stad Halle, die

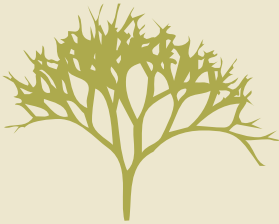
hier de wegbeheerder is, wordt enkel om veiligheidsredenen nog op de brug over de Ring zout gestrooid. Elders in het bos komt er geen zout meer aan te pas. In de bochten wordt gericht droog zand gestrooid om de kans op slippartijen te beperken. Deze vernieuwde aanpak heeft in het Hallerbos alvast niet tot grote problemen geleid. Zo kon daar, in zowat twee jaar tijd, een belangrijk milieuprobleem worden opgelost. Een voorbeeld voor heel Vlaanderen! In andere bossen zoals het Zoniënwoud blijft de uitdaging echter groot!

MOETEN WE DAN HELEMAAL OPHOUDEN MET STROOIEN?

Dat is makkelijker gezegd dan gedaan... Tijdens het schrijven van dit artikel, gaat Vlaanderen gebukt onder grote sneeuwvelende op de wegen: honderden kilometers file op de snelwegen, bussen en treinen met uren vertraging, een toevloed van gebroken benen

en armen in de ziekenhuizen, slippartijen met blikshade tot gevolg... Verkondigen dat er niet meer gestrooid mag worden om de bomen te sparen, zou waarschijnlijk niet echt in goede aarde vallen. Zijn er dan geen alternatieven? Jawel, maar zand, ureum of alcohol zijn minder effectief, duurder of hebben ook ongewenste neveneffecten voor het milieu of de verkeersveiligheid. Er is de laatste jaren wel veel winst geboekt door de dosering te verlagen en door aanpassingen aan machines en strooiroutes. Daarnaast zijn realisaties als in het Hallerbos hoopvol. Het uitbannen van strooizout in de gladheidsbestrijding is echter nog lang niet in zicht.

Bron: Tijdschrift Bomennieuws
(winter 2009) van de Bomenstichting

Bosrevue 35

THEMANUMMER AUTOCHTONE BOMEN EN STRUIKEN

ZAADBOOMGAARDEN

Gecentraliseerde oogst van autochtone zaden: stand van zaken

TEELT VAN AUTOCHTONE BOMEN EN STRUIKEN IN PRIVÉBOSBOOMKWEKERIJEN

Knelpunten en mogelijkheden

TOPPERS IN VLAANDEREN

Beschrijving van enkele toplocaties uit de recente inventaris van autochtone houtige planten

MIDDENKATERN: BIJLAGE OVER HET VADEMECUM 'PLANTEN VAN HIER'

Praktische voorbeelden met oog op het behoud en de promotie van autochtoon plantmateriaal voor gemeentebesturen

Wat plant u in 2011?

***VBV wenst u een formidabel 2011
Internationaal Jaar van de Bossen***